

Enheten för planfrågor
Catarina Fogelberg

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsavdelningen
kommunstyrelsen@jarfalla.se

Detaljplan för Barkarbystaden II, del av fastigheten Barkarby 2:2 m fl, i Järfälla kommun

Förslag till detaljplan för Barkarbystaden II, upprättat i juni 2016, har översänts till Länsstyrelsen för granskning. Förslaget är upprättat med normalt planförfarande enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, i dess lydelse före den 1 januari 2015.

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra utbyggnad av en tät och funktionsblandad del av Barkarbystaden, med ca 1 300 – 1 500 bostäder i flerbostadshus, verksamheter, utbildning och småskalig handel. Området ingår i den regionala stadskärnan Barkarby-Jakobsberg enligt RUFSS 2010. Detaljplanen ingår i Järfälla kommuns åtagande att möjliggöra 14 000 nya bostäder, enligt överenskommelse enligt Stockholmsförhandlingen som genomfördes 2013. Där ingår även utbyggnad av tunnelbana till Barkarby station.

Länsstyrelsen har lämnat ett samrådsyttrande över planförslaget den 16 februari 2015 med synpunkter rörande markstabilitet, översvämningsrisk, dagvattenfrågor och miljö kvalitetsnormer för vatten, riksintresset E18, samordning med planering för tunnelbana, risker med hänsyn till transporter av farligt gods på väg E18 och markföroreningar.

Av 5 kap. 22 § PBL följer att länsstyrelsen ska yttra sig över planförslaget, om förslaget enligt länsstyrelsens bedömning innebär att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken inte följs, att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, att regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt eller att en bebyggelse eller ett byggnadsverk annars blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsens synpunkter

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen bedömer, utifrån nu kända förhållanden, att det finns risk att föreslagen utformning av planen inte tillgodoser riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken, att miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs, att bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet, eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Det kan därför befaras att

GRANSKNINGSYTTRANDEDatum
2016-10-1Beteckning
4022-26439-2016

Länsstyrelsen med stöd av 11 kap. 10 § PBL kommer att pröva kommunens beslut och upphäva detaljplanen.

För att undvika detta behöver planhandlingarna innan antagande justeras och kompletteras enligt de synpunkter som redovisas nedan. Kommunen behöver också innan antagande visa hur genomförandet av de åtgärder som är nödvändiga att vidta utanför planområdet har säkerställts. Sådana åtgärder är t.ex. våtmarker, dammar etc. för fördröjning och rening av dagvatten som är förutsättningar för detaljplanen, samt skyddsåtgärder utmed E18 för att minska konsekvenserna av en olycka med farligt gods. Kommunen ska också visa att detaljplanens genomförande inte äventyrar att miljökvalitetsnorm för vatten kan uppnås.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har i granskningskedet följande återstående synpunkter av betydelse för Länsstyrelsens överprövning enligt 11 kap. 10 § PBL.

Riksintresse - väg E18

Länsstyrelsen har tagit del av Trafikverkets yttrande daterat den 9 september 2016 och delar bedömningen att det krävs ytterligare bearbetning och förtydliganden innan detaljplanen antas. Det kan annars befaras att detaljplanens genomförande medför att riksintresset väg E18 påtagligt skadas.

Väg E18 är av riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Länsstyrelsen vidhåller vad som framfördes vid samrådet, att både behov av framtida breddning av väg E18 med ytterligare två körfält på norra sidan, och erforderligt skyddsavstånd med hänsyn till vägens funktion ska beaktas i planen. Planområdets avstånd till väg E18 inklusive tillräckligt utrymme för två körbanor till behöver studeras ytterligare, i samråd med Trafikverket. Plankartan bör också förtydligas med illustrationsvis markering av möjlig framtida vägbanekant, alternativt redovisas detta i en skalenlig eller måttsatt illustrationskarta.

Vid planläggning för bebyggelse utmed motorväg bör normalt ett avstånd på minst 25 meter lämnas från vägbanekant till kvartersmark och 35 meter till byggrätt, som skydd för vägen och dess funktion, idag och i framtiden. I det utställda planförslaget är avståndet till kvartersgräns vid utbildnings- respektive kontorskvarteren bara 20 m räknat från dagens vägbanekant, vilket innebär endast ca 15 m efter framtida utbyggnad med ytterligare två körfält. Länsstyrelsen delar Trafikverkets uppfattning att kvartersgränsen ska dras tillbaka till motsvarande 25 m från framtida vägbanekant i utbildnings- och kontorskvarteren samt i det nordvästliga bostadskvarteret.

I det sydöstra bostadskvarteret är avståndet större och efter utbyggnad av E18 blir det enligt planförslaget 22-23 m till kvartersgräns. Kvartersgränsen sammanfaller här med byggrätt för garage. Länsstyrelsen anser liksom Trafikverket att detta något mindre avstånd får accepteras i denna del av planen, där endast parkeringshus är tillåtet.

GRANSKNINGSYTTRANDEDatum
2016-10-1Beteckning
4022-26439-2016

De tryckbankar som finns mellan planområdet och körbanan på E18 ingår i Trafikverkets väganläggning. Tryckbankens funktion är att stabilisera vägen, och får inte påverkas av exploateringen. Hänsyn till tryckbank kommer att behöva tas vid placering av kulvert för tillfällig omledning av Ballstaån, vilket förutsätter att kommunen når en överenskommelse med Trafikverket. Inte heller flytt av Ballstaåns befintliga kulvert utmed E18 för att möjliggöra föreslaget parkeringsgarage i det sydöstra kvarteret, får riskera att skada väganläggningen inklusive tryckbank. Planrådets och kvartersmarkens avstånd till väg E18 behöver således studeras ytterligare, och justeras i samråd med Trafikverket. Hänsyn ska tas till framtida behov av två ytterligare körfält på E18:s norra sida. Hela vägområdets bredd bör beaktas vid bedömning av vilket utrymme som behövs för tillkommande körfält.

Inom kvarteret för utbildning m.m. saknas prickmark närmast E18, plankartan ska kompletteras i denna del. Inom prickmarken tillåts inga byggnader och även föreslagen transformatorstation i södra hörnet av kontorskvarteret bör placeras innanför prickmarken eller i angränsande garagebyggnad.

Detaljplanen får inte hindra framtida utbyggnad av trafikplats nordväst om planområdet. Om utformning och placering av trafikplatsen inte är klarlagd när planen antas behöver avgränsningen av planområdet ta höjd för detta.

Riksintresse Mälarbanan

Kommunen behöver belysa vilka konsekvenser en ökad mängd dagvatten och snabbare avrinning från planområdet kan få på Mälarbanan, med anledning av att en översvämningsyta nu bebyggs. Länsstyrelsen förutsätter att risk för negativ påverkan på Mälarbanan undviks genom att kommunen säkerställer att nödvändiga åtgärder genomförs för att omhänderta ökande vattenflöden nedströms (erosionsrisk) och förhindra dämningseffekter uppströms planområdet.

Riksintresse totalförsvaret

Planen medger höga byggnader och en högsta totalhöjd på upp till + 90 m över nollplanet. En flyghinderanalys har genomförts för hela planområdet. Länsstyrelsen erinrar kommunen om att alla objekt som är högre än 45 m inom tätort och 20 m utanför, också ska remitteras till Försvarmakten. Försvarmakten ska ges möjlighet att yttra sig över planförslaget innan kommunen antar planen.

Tunnelbana – regionalt intresse

Nya tunnelbanan till Barkarby kommer enligt pågående planering att passera under planområdet, och det har nu visat sig att uppgång/entré blir endast på den södra sidan av E18 vid Mälarbanan. Trafikförvaltningen och FUT (SLL) har den 24 augusti 2016 lämnat synpunkter på planförslaget, och särskilt pekat på behovet av en gen förbindelse via trappor/ramp mellan bron och marknivån under, för gående och cyklister. Länsstyrelsen instämmer i att planförslaget behöver redovisa hur en sådan förbindelse ordnas, för att resande smidigt ska nå tåg, tunnelbana och bussar. Kommunen behöver se över plankarta, bestämmelser och planbeskrivning

GRANSKNINGSYTTRANDEDatum
2016-10-1Beteckning
4022-26439-2016

med hänsyn till de ändrade förutsättningarna och Trafikförvaltningens synpunkter samt komplettera med begränsning av schaktdjup.

Hälsa och säkerhet - risker med transport av farligt gods

För att bebyggelsen ska bli lämplig ur risksynpunkt fordras att föreslagna skyddsåtgärder utanför planområdet kommer att utföras. Det förutsätter att kommunen och Trafikverket tecknar avtal gällande de föreslagna skyddsåtgärderna längs E18 i form av skyddsskärm och dike. Länsstyrelsen önskar innan antagande av planen ta del av handling som säkerställer åtgärdernas genomförande.

En av slutsatserna i riskanalysen är att för känslig verksamhet såsom hotell, bostäder och personintensiv verksamhet ska utrymning möjliggöras bort från E18. Planbestämmelsen ”b₁” om entréer och utrymningsvägar behöver kompletteras med att dessa ska vara riktade bort från riskkällan.

Enligt planbeskrivningen ska friskluftsintag för byggnader inom 150 meter från E18 placeras i riktning bort från E18. För att säkerställa detta ska planbestämmelse ”b₂” således gälla för samtlig bebyggelse inom planområdet.

Hälsa och säkerhet - buller, vibrationer

Området är utsatt för mycket höga bullernivåer från både motorvägen E18 och Mäljarbanan. Detaljplanen är påbörjad innan den 2 januari 2015, och Länsstyrelsen bedömer därför bullerförhållanden och åtgärder utifrån bullerriktvärden enligt Boverkets allmänna råd 2008:1 samt avsteg enligt s.k. *Stockholmsmodellen*.

För uteplats ska riktvärdena högst 55 dBA ekvivalent ljudnivå och högst 70 dBA maximal ljudnivå tillämpas. Planförslagets bestämmelse under *Störningsskydd* behöver kompletteras med högst 55 dBA ekvivalent ljudnivå för uteplats.

Bullerutredningen visar att även bostadshusens skärmade sida inåt gårdarna på de högre våningsplanen kommer att utsättas för höga ljudnivåer, över riktvärdet 55 dBA, från ca våning 6 och uppåt. För att kunna bedöma om bebyggelsen blir lämplig behöver kommunen komplettera bullerutredningen med exempel på typlösningar för bostäder i de mest utsatta lägena, som visar hur planbestämmelserna om buller ska uppfyllas.

Kommunen behöver se över beräknade bullernivåer utifrån en tågastighet på 200 km/h i stället för nu beräknade 100 km/h på Mäljarbanans närmaste spår samt beakta att avståndet från E18 till bebyggelsen minskar pga. ytterligare två körfält. Även risken för höga vibrationsnivåer bör ses över av denna anledning, och med hänsyn till tunnelbanan. Om det finns risk för höga vibrationsnivåer bör kommunen införa en planbestämmelse under rubriken *Störningsskydd*.

Hälsa och säkerhet – förorenad mark

Vid plansamrådet bifogade kommunen en miljöteknisk markundersökning (WSP 2014-04-14) för aktuellt planområde. Den beskriver även omgivande verksamheter, bl.a. Veddesta industriområde som ligger söder om aktuellt

GRANSKNINGSYTTRANDEDatum
2016-10-1Beteckning
4022-26439-2016

planområde. Inom industriområdet har drygt 30 verksamheter identifierats, som hanterar eller har hanterat klorerade lösningsmedel i sina processer. Från industriområdet rinner med största sannolikhet dagvatten i dike som ansluter till Bällstaån i planområdet Barkarbystaden II. I samrådsyttrandet skrev Länsstyrelsen att dessa förhållanden borde uppmärksammas. Vi saknar dock en uppföljande provtagning som behövs för att utesluta eventuell förekomst av klorerade lösningsmedel i området. Det saknas även en analys av risken för spridning av flyktiga ämnen i mark och grundvatten. Innan kommunen beslutar att anta planen behöver prover tas, för att utesluta förekomst av flyktiga ämnen i grundvattnet.

Av planens handlingar och underlag framgår att PFOS detekterats i ett sedimentprov i den sydöstra delen av planområdet. Eftersom det har påträffats höga halter av PFAS/PFOA norr om planområdet (Structor, 2014-04-10), vid den f.d. brandövningsplatsen, finns behov av att ytterligare avgränsa påverkan i planområdet. Kommunen behöver även klarlägga risken för spridning eftersom sträckningen för vattendragen kommer att ändras. Undersökningar och åtgärder ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Länsstyrelsen kan således, utifrån de underlag som presenterats, inte bedöma om planförslaget kan innebära risker på längre sikt för boendes hälsa, med anledning av föroreningsituationen.

Översvämningsrisk

En förutsättning för att planområdet ska kunna bebyggas är att kommunen säkerställer att åtgärder genomförs för att förhindra att planområdet kan svämma över. Enligt planhandlingarna kommer bl.a. 61 000 m³ dagvatten uppströms Bällstaån att fördröjas för att förhindra översvämningar i planområdet. I dagvattenutredningen beskrivs de s.k. ”korvsjöarna” norr om planområdet som en sådan åtgärd. Till granskningsskedet har förslaget också utökats med dammanläggningar i södra delen av planområdet för att minska översvämningsrisken.

Eftersom dessa och eventuellt ytterligare åtgärder för att kunna fördröja 61 000 m³ uppströms är viktiga förutsättningar för att detaljplanen ska bli lämplig med hänsyn till översvämningsrisken, så behöver kommunen visa hur genomförandet av åtgärderna ska säkerställas. Länsstyrelsen önskar därför också ta del av beslut eller avtal som visar att dessa åtgärder kommer att vidtas innan bebyggelsen i Barkarbystaden II uppförs.

Den flödesbegränsning genom dagvattenåtgärder som kommunen föreslår inom planområdet behöver hanteras på annat sätt än med bestämmelser i planen. Placering och utformning av dagvattendammen och den öppna åfåran för Bällstaån respektive Veddestabäcken bör säkerställas med planbestämmelser. Se vidare under rubrik *Miljö kvalitetsnormer för vatten* och *Planbestämmelser* nedan.

Ytterligare en åtgärd som kommunen föreslår i syfte att hantera översvämningsrisken är ett möjligt biflöde genom den kulvert utmed E18 där Bällstaån leds idag. Enligt planhandlingarna är syftet att leda vattnet från Bällstaån till biflödet vid 10-årsregn, för att avlasta å-rummet. Denna avledning är

GRANSKNINGSYTTRANDEDatum
2016-10-1Beteckning
4022-26439-2016

viktig för att minska flödet genom planområdet. Länsstyrelsen efterfrågar en redovisning av hur denna avledning rent praktiskt ska ske och vilken kapacitet som är möjlig.

Översvämningskarteringen visar att översvämningsrisken ökar runt omkring planområdet, framför allt vid Kyrkparksdammen och gång- och cykeltunneln under E18. Utredningens slutsats är att kommunen ska utvärdera effekterna som planens genomförande har på Kyrkparksdammen. Trafikverket begär en tydligare redovisning av vilka effekter uppfyllnaden inom planområdet kan få för översvämningsrisken i de låglänta sidoområdena utmed E18 och Trafikverkets kulvertar. Länsstyrelsen vill understryka att effekterna och konsekvenserna för Trafikverkets anläggningar och övriga omgivande områden måste utredas och behov av åtgärder redovisas innan planen antas.

Länsstyrelsen ser positivt på att planen reglerar en nivå för färdigt golv på minst +10,8 m ovan nollplanet, att byggnadsdelar som placeras under nivån +10,6 m (RH2000) ska utföras med vattentät konstruktion samt att källare inte får anordnas. Beräknat högsta flöde för Ballstaån är enligt uppgift +10,6 m (RH2000). Länsstyrelsen vill informera om att ett förslag till *Rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs vattendrag och sjöar i Stockholms län- med hänsyn till risken för översvämnning* nyligen har varit utsänt till kommunerna för samråd.

Risk för skred och erosion

I planbeskrivningen anges att kompletterande utredningar av stabilitetsförhållandena kommer behöva göras för Ballstaåns nya läge samt för övriga nya permanenta slänter och bankar. Länsstyrelsen delar denna uppfattning, och vill framhålla att det är viktigt att kompletterande utredningar görs för att säkerställa den närmare utformningen av marken och bebyggelsen särskilt utifrån risken för skred och erosion, när Ballstaån ska gå i öppen fåra.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Ballstaån har idag otillfredsställande ekologisk status. Avgörande för bedömningen av ekologisk status är klassificeringen av kvalitetsfaktorn kiselalger som har otillfredsställande status¹. Miljö kvalitetsnormen är att god ekologisk status ska uppnås 2021. Länsstyrelsen har föreslagit att miljö kvalitetsnormen ska vara god ekologisk status år 2027. Vattenmyndigheten planerar att besluta om ny förvaltningsplan, åtgärdsprogram och nya miljö kvalitetsnormer i december 2016. Enligt regeringsbeslut gäller tills vidare de gamla miljö kvalitetsnormerna och åtgärdsprogrammen.

EU-domstolen har i en dom den 1 juli 2015, mål C461/13 (Weserdomen), gällande hur miljö kvalitetsnormerna enligt ramdirektivet för vatten ska tolkas och tillämpas i tillståndsärenden, funnit att medlemsstaterna inte får ge tillstånd till en verksamhet som medför att en vattenförekomst status sänks (försämras) eller äventyrar att en miljö kvalitetsnorm kan följas. Med *försämring* avses enligt

¹ <http://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterEUID=SE658718-161866>

GRANSKNINGSYTTRANDE

Datum
2016-10-1Beteckning
4022-26439-2016

domstolen en sänkning av status av någon ingående kvalitetsfaktor även om inte den övergripande statusen sänks. Om statusen redan är i den sämsta klassen får ingen ytterligare försämring ske.²

Länsstyrelsen bedömer att avgörandet har bäring på planärenden och andra ärenden enligt PBL. En slutsats av domen är att det ställs betydligt större krav på underlag och miljökonsekvensbeskrivningar i samband med planärenden och andra ärenden enligt PBL, för att kunna bedöma om de riskerar att leda till en försämring av status eller äventyrar uppnåendet av miljökvalitetsnormer i vattenförekomster.

Länsstyrelsen gör följande bedömning av hur det föreslagna projektet påverkar möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna för vatten, med beaktande av Weserdomen: *(den utförligare analysen bifogas detta yttrande, som bilaga)*

- *Kan projektet orsaka en försämring av ytvattenstatus?*
Länsstyrelsen bedömer att planen inte kommer att medföra försämringar av status av de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna eller av den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn näringsämnen. Detta förutsätter dock att en rad åtgärder genomförs för att motverka försämringar av vattenkvaliteten. Vattendraget måste utformas för att efterlikna ett naturligt vattendrag på ett sätt som medför att kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd förbättras enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2013:19, inom planområdet. Vidare måste kommunen säkerställa att rening av dagvatten och av Bällstaån inom och utom planområdet genomförs enligt beskrivningarna i den dagvattenutredning som tagits fram under planarbetet.
- *Äventyrar projektet möjligheten att följa miljökvalitetsnormen?*
För att kunna följa miljökvalitetsnormen i Bällstaån och dess recipient Mälaren-Ulvsundasjön krävs omfattande åtgärder varav många tar stora marktytor i anspråk. Mark tillgänglig för åtgärder är dock mycket begränsad i Bällstaåns närområde. Planområdet är ett av de större sammanhängande grönområdena i Bällstaåns närhet. Området löper stor risk att översvämmas och har tidigare varit våtmark. Hela planområdet definieras som vattenområde enligt 11 kap. miljöbalken, eftersom dagens marknivå ligger under högsta förutsebara vattenstånd. Av dessa skäl hade området varit lämpligt för en näringsreducerande våtmark. Länsstyrelsen anser mot denna bakgrund att ianspråktagandet av det nu aktuella markområdet skulle kunna äventyra möjligheten att uppnå kvalitetskravet god ekologisk status i Bällstaån 2021. Kommunen behöver därför innan antagande redovisa alternativa reningsåtgärder som kan genomföras på annan plats eller andra platser i avrinningsområdet, och som innebär att miljökvalitetsnormen följs.

² För mer information se vattenmyndighetens hemsida:
<http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/nyheter/2015/Pages/vagledande-dom-fran-eu.aspx>

GRANSKNINGSYTTRANDE**Datum**
2016-10-1**Beteckning**
4022-26439-2016***Kvalitetsfaktorn näringsämnen***

Kvalitetsfaktorn näringsämnen har idag dålig status på grund av höga halter av totalfosfor (medelvärde 2007-2012 = 123 µg P/l). Detta innebär enligt domstolens tolkning av ramdirektivet för vatten i Weserdomen, att halten av fosfor inte får öka i recipienten.

I dagvattenutredningen som tagits fram under detaljplanearbetet beskrivs de ökade utsläpp av miljögifter som planen beräknas innebära samt de reningsåtgärder som behövs för att reducera utsläppen. Om alla planerade reningsåtgärder genomförs beräknas belastningen av fosfor öka med 2,4 kg/år. För att reducera belastningen ytterligare planeras reningsdammar både uppströms och nedströms planområdet. Med dessa kompletterande åtgärder beräknas belastningen av fosfor minska med 2,6 kg/år. Någon försämring skulle därmed inte ske.

För att säkerställa att de aktuella reningsåtgärderna vidtas och att planen inte orsakar en försämring av kvalitetsfaktorn näringsämnen behöver kommunen visa, exempelvis med avtal, att de planerade reningsåtgärderna inom och utanför planområdet kommer att utföras och att åtgärderna framgår av plan- och genomförandebeskrivningarna. Länsstyrelsen förutsätter vidare att kommunen säkerställer att effekten av reningsanläggningarna följs upp, för att vid behov vidta ytterligare reningsåtgärder.

Hydromorfologiska kvalitetsfaktorer

De tre hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna konnektivitet, hydrologisk regim respektive morfologiskt tillstånd har idag god, otillfredsställande respektive otillfredsställande status i Bällstaån. För att få bättre tillförlitlighet har Länsstyrelsen låtit genomföra en biotopkartering och göra en ny klassning av vattenförekomsten. Biotopkarteringen visar att de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna ska klassas om till *dålig*, *god* respektive *dålig* status.

GRANSKNINGSYTTRANDE

Datum
2016-10-1Beteckning
4022-26439-2016

Parken utmed Bällstaån i planområdets södra del.

Länsstyrelsen bedömer att kvalitetsfaktorerna konnektivitet och hydrologisk regim inte kommer att påverkas av exploateringen. Däremot kommer morfologiskt tillstånd att påverkas. Exploateringen som bl.a. också innebär att den kulverterade sträckan av Bällstaån öppnas och ges en naturlig utformning, medför såväl försämring som förbättring av förhållandena. Om Bällstaån utformas enligt den beskrivning som finns i planbeskrivningen på sid 14 (se bild) längs hela åns sträckning inom planområdets allmänna platsmark (PARK och TORG) och enligt vad som anges i tabell 2 i bilaga till detta yttrande bedömer Länsstyrelsen att statusen kommer att förbättras för flera parametrar och att den sammanvägda statusen för morfologiskt tillstånd i Bällstaån blir *otillfredsställande*, vilket skulle innebära en förbättring jämfört med idag.

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen att planen inte kommer att medföra försämringar av status inom de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna eller av näringsämnen, förutsatt att de ovan och nedan beskrivna åtgärderna vidtas och att dagvattendammar och de öppna vattenflödenas (Bällstaån och Veddestabäcken) läge och utformning regleras i detaljplanen.

Detaljplanen får inte äventyra att miljö kvalitetsnormen följs

Bällstaån har stora problem med övergödning och kraftfulla åtgärder krävs för att minska problemen. Ån mynnar i Ulvsundasjön i Mälaren. Ett avsevärt förbättrat miljötillstånd i Bällstaån är också nödvändigt för att kunna följa den föreslagna miljö kvalitetsnormen för Mälaren-Ulvsundasjön. Totalt beräknas för att Bällstaån ska nå miljö kvalitetsnormen god status, att belastningen (transportbetinget) för fosfor i hela ån behöver reduceras med mer än 600 kg/år. Betinget uppströms planområdet kan uppskattas till drygt 300 kg. Dagvattenutredningen för Barkarbystaden II visar en möjlig reduktion med 2,6 kg. Om delar av

GRANSKNINGSYTTRANDEDatum
2016-10-1Beteckning
4022-26439-2016

planområdet i stället kunde utnyttjas till en våtmark om 5-10 ha skulle belastningen på Bällstaån kunna minska med i storleksordningen 240 kg fosfor per år.³

Länsstyrelsen anser mot denna bakgrund att ianspråktagandet av det nu aktuella markområdet skulle kunna äventyra möjligheten att uppnå kvalitetskravet god ekologisk status i Bällstaån. Kommunen behöver därför visa att man genom andra dagvattenåtgärder i kommunen kommer att kunna reducera belastningen på Bällstaån så att god ekologisk status år 2021 (år 2027 enligt förslag) kan uppnås. För att Länsstyrelsen ska kunna bedöma om planen äventyrar möjligheten att följa miljö kvalitetsnormen, behöver kommunen innan antagande redovisa de samlade åtgärderna inom kommunen som planeras vidtas för att miljö kvalitetsnormen för Bällstaån ska följas.

Järfälla kommun arbetar för närvarande med en vattenplan. Länsstyrelsen ser fram emot att ta del av åtgärdsförslagen i vattenplanen, och diskuterar gärna möjliga åtgärder med företrädare för kommunen.

Länsstyrelsen har vidare noterat att den höga näringsbelastningen i Veddestabäcken ger ett betydande tillskott till Bällstaån i aktuellt planområde. Här finns en potential för kommunen att genom mer omfattande reningsåtgärder i samband med planeringen av Veddesta och Ormbäckaområdet uppströms bäcken kunna förbättra möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormen.

Råd om tillämpning av 2 kap. PBL - Allmänna och enskilda intressen***Vattenverksamhet***

Vattenverksamhet är åtgärder som t.ex. grävning, utfyllnad, anläggande av dämme eller damm, kulvertering, pålning och spontning inom ett vattenområde. Definitionen av ett vattenområde är det område som täcks av vatten under högsta förutsebara vattenstånd, ett 100-års flöde. Planområdet ligger inom översvämningssområdet för Bällstaån. Enligt planbeskrivningen är marknivån +8,5 till +10 m. Där anges även att vattennivån vid ett 100-års flöde är +10,03 m. Åtgärder inom planområdet är därmed vattenverksamhet.

Vattenverksamhet av den omfattning som blir aktuell i planområdet är tillståndspliktig verksamhet och tillstånd söks hos mark- och miljödomstolen, Nacka Tingsrätt. Samråd angående vattenverksamhet har ägt rum och Länsstyrelsen beslutade den 23 oktober 2015 att planerade åtgärder kan antas medföra betydande miljöpåverkan (dnr: 531-38548-2014).

Enligt planbeskrivningen kommer fördröjnings- och reningsdammar att anläggas i den södra delen av planområdet. Detta kan vara vattenverksamhet om anläggandet sker i vattenområdet, inom högsta förutsebara vattenstånd (100-års flöden).

För att hantera översvämningriskerna kommer anläggningar för att fördröja vattnet uppströms att byggas. Oklart vart dessa är belägna, om de är prövade eller

³ Se bilaga om Länsstyrelsens bedömning angående miljö kvalitetsnormer för vatten

GRANSKNINGSYTTRANDE**Datum**
2016-10-1**Beteckning**
4022-26439-2016

inte samt vem som har ansvaret för dem. Att anlägga dagvattendammar, även om det är inom detaljplanlagt område och syftet är att hantera dagvatten kan vara vattenverksamhet om åtgärderna görs inom ett vattenområde.

Markavvattning

Markavvattning är åtgärder som utförs för att avvattna mark, sänka eller tappa ur ett vattenområde där syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för ett visst ändamål. Åtgärder som att anlägga vallar för att skydda mot vatten är också markavvattning. Utfyllnad av våtmarker och vattenområden för att möjliggöra bebyggelse är enligt praxis inte markavvattning vilket framgår av Mark- och miljööverdomstolens dom 2012-03-08, mål M 6105-11. Länsstyrelsen bedömer att planerade åtgärder inom planområdet inte är markavvattning. Befintligt markavvattningsföretag har kommunen för avsikt att upphäva inom planområdet. Ansökan om upphävande av markavvattningsföretag lämnas till Mark- och miljödomstolen.

Naturvärden

Det är ur naturvårdssynpunkt positivt att Bällstaån öppnas och att en naturligt varierad fåra med naturliga stränder eftersträvas. Miljökonsekvensbeskrivningens avsnitt 7.2 ger bra vägledning för utformning av parkrum och Bällstaåns stränder och botten. Där föreslås bl.a. plantering i dungar för att gynna den biologiska mångfalden, gestaltning av parkrum som efterliknar naturlig vegetation med inslag av död ved och stenblock av olika storlek och komplettering med holkar för fåglar och fladdermöss och övervintringsplatser för groddjur kan höja natur- och upplevelsevärden. Utformning och gestaltning av Bällstaåns stränder är viktig. Länsstyrelsen instämmer i att hårdgjorda skarpa kanter bör undvikas och ytor med flacka stränder i stället maximeras och ges naturlig vegetation och varierande bottensubstrat. Att tillåta ån att svämma över ger också möjlighet att behålla översvännings- och fuktgynnad vegetation i området.

Skötselplan dagvatten, park- och naturmark

Skötseln av dagvattenanläggningar är väsentlig för anläggningarnas fördröjnings- och reningsfunktion. Länsstyrelsen vill särskilt framhålla att kommunen bör ta fram skötselplaner för de föreslagna dagvattenåtgärderna. Även ur naturvårdssynpunkt behövs en skötselplan för Bällstaårummet och parkmiljöerna.

Gröna tak, beväxta väggar och andra grönytor i bebyggelsen bör utformas så att de inte måste gödslas och riskera att tillföra näringsämnen.

Länsstyrelsen rekommenderar att en plan upprättas för områdets snöhantering och rening av smältvatten, som ofta innehåller föroreningar.

GRANSKNINGSYTTRANDEDatum
2016-10-1Beteckning
4022-26439-2016**Övriga synpunkter/frågor av betydelse för planens genomförbarhet****Formalia**

Av planbeskrivningen framgår att planen hanterats med normalt planförfarande enligt PBL 2010:900. Eftersom det skett en rad förändringar i PBL är det lämpligt att förtydliga att det är PBL i dess lydelse före den 1 januari 2015 som avses. Detta bör framgå av planbeskrivningen och även anges på plankartan.

Förordnande enligt 113 § byggnadslagen (1947:385)

För delar av planområdet finns ett förordnande kopplat till den gällande detaljplanen, byggnadsplan för Veddesta. Länsstyrelsen har beslutat om förordnandet i samband med fastställelse av byggnadsplanen 1962. För att mark som i byggnadsplanen är utlagd som allmän plats ska kunna tas i anspråk för bebyggelse, så ska förordnandet upphävas innan kommunen antar den nya detaljplanen. Enligt lagändring den 2 januari 2015 (SFS 2014:900) ska äldre förordnanden om skyldighet att avstå eller upplåta mark upphöra att gälla efter utgången av år 2018. Under övergångsperioden t.o.m. 2018 fattar Länsstyrelsen fortsatt beslut om ändring eller upphävande av sådana förordnanden, på kommunens begäran. Samråd om upphävande av förordnandet sker i särskild ordning. Planbeskrivningen behöver kompletteras med uppgifter kring detta förordnande.

Planbestämmelser

Som framgår av synpunkter om *Översvämningsrisk* och *Miljö kvalitetsnormer för vatten* ovan anser Länsstyrelsen att kommunen ska komplettera planen med bestämmelser för att reglera dagvattendammens och de öppna åfårornas huvudsakliga utbredning inom allmän platsmark PARK och TORG. Planen bör även reglera huvuddragen beträffande utformningen av ån och dess stränder, exempelvis vegetation och släntlutning, gärna illustrerad med en typsektion, för att säkerställa att minst en sida av Bällstaån ges en flack lutning med naturlig vegetation. Den närmare utformningen får redovisas i planbeskrivningen med tillhörande illustrationsmaterial, där väsentliga uppgifter från miljökonsekvensbeskrivning, dagvattenutredningar, gestaltungs- och skötselprogram m.fl. underlag lyfts in.

Under *byggnadsteknik* anger planbestämmelse att dagvattenåtgärder på kvartersmark ska utföras för fördröjning av dagvatten motsvarande 25 mm nederbörd och reningsåtgärder dimensioneras för 15 mm nederbörd. Så som planbestämmelsen är utformad saknar den dock lagstöd. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att ta del av Boverkets temadel i PBL Kunskapsbanken, om dagvatten i detaljplan. Där finns förslag på lagenliga planbestämmelser om dagvatten. se <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/detaljplan/temadelar-detaljplan/dagvatten-i-detaljplan/>.

Planen ska kompletteras med bestämmelse om lägsta tillåtna schaktningsnivå. Plankartan och bestämmelserna behöver även i övrigt kompletteras och preciseras

GRANSKNINGSYTTRANDEDatum
2016-10-1Beteckning
4022-26439-2016

i den omfattning planen berörs av planerad tunnelbana, enligt synpunkter som lämnats av Trafikförvaltningen.

Inom kvarteret för utbildning m.m. behöver plankartan kompletteras med prickmark mot E18.

Miljöbedömning

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har bifogats planförslaget eftersom planen antas medföra betydande miljöpåverkan och en miljöbedömning enligt 4 kap 34 § PBL görs. MKB:n utgör ett underlagsmaterial för detaljplanen. För planen väsentliga uppgifter ur MKB och andra underlag ska också föras in i planbeskrivningen som, till skillnad från MKB och utredningar, kommer att följa med plankarta och bestämmelser när dessa vunnit laga kraft.

Inför detaljplanens antagande ska miljöbedömningen kompletteras med en särskild sammanställning (6 kap 16 § miljöbalken). Av denna ska framgå hur miljöaspekterna har hanterats i detaljplanen, hur MKB och samrådssynpunkter har beaktats, skälen till att planen antas i stället för alternativ som varit föremål för överväganden samt vilka åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning med anledning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför.

Behov av renings- och översvämningsskyddsåtgärder avseende dagvatten bör särskilt uppmärksammas här, i den mån de inte är möjliga att säkerställa i detaljplanen med stöd av plan- och bygglagen. Skötselprogram, fortlöpande kontroll och uppföljning med nödvändiga åtgärder är viktiga redskap för att säkerställa och vidmakthålla funktionen i de fördröjnings- och reningsåtgärder som är nödvändiga för detaljplanens genomförande med hänsyn till översvämningsskydd och MKN vatten. Kommunen bör i anslutning till att detaljplanen antas, besluta om uppföljning och ansvar, både för anläggningarna inom och utanför planområdet. (Se även under rubrik *Miljö kvalitetsnormer för vatten* ovan.)

Genomförande, avtal m.m.

Länsstyrelsen förutsätter att kommunen innan detaljplanen antas har träffat avtal med Trafikverket för att möjliggöra kulvert för Bällstaåns förbiledning samt de skyddsåtgärder i form av dike, avkörningsräcke och tät skärm som ska anläggas utanför planområdet, mellan väg E18 och detaljplanens kvartersmark. Dessa skyddsåtgärder är en förutsättning för att planen ska vara lämplig med hänsyn till människors säkerhet och risken för olyckshändelse.

I handläggningen av ärendet har deltagit samhällsbyggnadsdirektör Patrik Åhnberg, beslutande, planchef Tatjana Joksimović, miljöplaneringschef Anders Lindblom och planhandläggare Catarina Fogelberg, föredragande.

GRANSKNINGSYTTRANDE

Datum
2016-10-1

Beteckning
4022-26439-2016

Patrik Åhnberg
Samhällsbyggnadsdirektör

Catarina Fogelberg
Planhandläggare

Detta beslut har granskats och godkänts via Länsstyrelsens ärendehanteringssystem och har därför ingen namnunderskrift.

Bilaga: Länsstyrelsens bedömning angående miljökvalitetsnormer för vatten

Kopia till:

Trafikverket Region Stockholm (CH), stockholm@trafikverket.se

Trafikförvaltningen SLL, (I.W) registrator.tf@sll.se

Försvarmakten, exp-hkv@mil.se

Lantmäteriet (P.B), registrator@lm.se

Map (HH, EB, AL); Ms (HH); Mn (BF); SBp(SJ); SBsb (GH)